

II.A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: „Pátfalvi búcsú Szent Mihálykor”

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☒ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

1752-1756-ig a környékbeli magyar helységekből nagyobb számú lakosság telepedett ide, majd a Jászságból, Jákóhalmáról és Heves megyéből palóc telepesek jöttek. Mária Terézia királynő intézkedésére a Csanádi püspök Apátfalvát önálló plébániává tette 1753-ban. A templomot 1754-ben a kincstár költségén kezdték építtetni, és 1757. szeptember 29-én Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelték fel. Ettől kezdve ez a nap lett a templombúcsú ünnepnapja. Minden évben ilyenkor együtt ünnepelt a faluközösség, régebben akár hétköznapi is, mostanság a következő vasárnap.

A búcsúra már augusztus végétől el kezdtek készülni. Takarítottak, poroltak meszelték a házakat kívül- belül, elhúzták a fal tövét is. A lomokat próbálták elszorítani és rendet rakni a portán. A búcsút a tanyai lakosság is tartotta. Szent Mihályra általánosságban véve megszépült a falu és a tanyavilág, fehérebbek voltak a házfalak, az újabb időkben a vaskapukat is lefestették.

Mivel sok vendéget vártak, bőséges lakomával kellett készülni. A hagyományos búcsúi étek a tyúkhúsleves, a hízott kacska, és a birkapörkölt, ezek szinte kötelező ennivalók voltak. A kacsákat két héttel előtte befogták tömni, hogy finom puha érett legyen a mája és a húsa.

Minden háznál sütöttek üres kalácsot is az ünnepre. Olyankor fűtöttek a kemencébe szinte egész nap, hogy minden kiszüljön. A fő sütemények a gyúrott bélesek voltak, még zsíros bélesnek is nevezték. A legelőkelőbb bélesnek a diós béles számított. tölteléket, a nyújtófával gyúródeszkán törték össze, és úgy darabosan jó vastagon töltötték a béles tészta közé. Minél magasabb volt a diós béles, annál rangosabb volt. Volt még nagyon finom túros béles, mákos, almás és végül, nagyon régen, lekváros bélest is sütöttek. Ezeket az étkeket minden évben elkészítették, hisz jött a rengeteg vendég. Az 1970-es évekig minden házhoz akár 15-20 vendég is jött. Elszármazottak, rokonok, keresztkomák stb. Makóról, Palotáról, Kövegyről és Királyhegyesről. Nem is kellett őket hívni. Tudták jön Szent Mihály, megyünk Pátfalvára a búcsúba. Gyalog, lovas kocsin,

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

szekéren, vonattal jöttek vidékről. A falubeliek pedig mindig nagyon ki akartak tenni magukért, így hát a legfinomabb ételeket készítették.

A búcsú napján délelőtt a legfontosabb dolog volt, hogy együtt elmentek a nagymisére, a legszebb ruhájukba felöltözve. Ilyenkor a templomba a környező falvakból is jöttek a népek, gyalog, búcsús menetben, énekelve imádkozva. Alig értek be a templomba, ott tolongott az egész falu népe, még az utcán is álltak. Mise után otthon volt az ünnepi, több fogásos ebéd a családtagoknak és a sok –sok vendégnek. Az előbb felsorolt étkek elfogyasztása után még bőségesen ettek süteményeket is, bort és pálinkát ittak. Ebéd után mindenki ment ki a búcsúra a bazárba szétnézni. Vásároltak egy kis búcsúfiát, mézeskalács rózsafüzért, huszárt vagy tükrös szívet, cukorkát, rózsafüzért, szentképet, apró szobrot, valami kis fajátékot, csattogós lepkét, cserépedényt. A gyerekek bolond kocsiztak, amíg volt rá pénzük, a fiatalok a céllövöldében próbálták ügyességüket. Estig a vendégekkel, ismerősökkel a házaknál és kinn a búcsún beszélgettek, tréfálkoztak. Mindenki valami kis búcsúfiával tért haza.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett: Az apátfalviak nagyon vallásosak voltak, az évi három főünnep (karácsony, húsvét, pünkösd) után legnagyobb helyi ünnep a pátfalvi búcsú volt, szeptember végén. A környékbeli településeken mindenki tudta, Apátfalván Szent Mihálykor van a búcsú, ott nagyon tartják, olyankor rengeteg vendég megy a faluba. 2000 után a vallásos jelleg háttérbe szorult, és kevesebb a hívott vendég is, ám a környékről rengetegen jönnek maguktól délután szétnézni a búcsúi kavalkádban. A lakosság egy része ma is ugyanúgy ünnepel, és készül, süt-főz, mint régen.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Csapó Jánosné: Pátfalvi búcsú Szent Mihálykor régen

Tóth Ferenc: Száz magyar falu könyvesháza sorozat

Délvilág 1996. szept. 30. F. Cs. Törökméz és sült kacska

Molnár László: Szent Mihály arkangyal, Ma is Apátfalvát védi Délvilág nincs időpont

Apátfalva 660. születésnapja Kék Délvilág 1994. okt. 3. O. T.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Mézeskalács árus a búcsúban 2000 körül.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Az átépítés előtti templom.

Szent Mihály plébániatemplom átépítés után.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2.A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok

Támogató levél a „Pátfalvi búcsú Szent Mihálykor” települési értéktárba történő felvételéhez.

Anyósom testvérénél, Szigeti Mártonné Ilonka néninél voltunk évtizedeken keresztül búcsúkor vendégségben. Nekik nem volt gyerekük, így mi lettünk a családja. Amíg bírta magát, minden évben mentünk hozzá búcsúkor. Ő előtte egy hétig erre készült. Szinte fontos volt neki, hogy legyen vendég náluk is.

Olyankor ott minden volt, amit csak el tudtunk képzelni: leves, kacska volt sütve, pörkölt, és mindenféle sütemény: régebben diós, mákos béles, újabban torták is.

Ilonka néni egyébként eljárt lakodalmakba süteményt szelni.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Mi délelőtt mentünk ki Makóról, először a templomba, misére, utána ebédre, és csak azután lehetett a búcsúba kimenni. A búcsúban vásároltunk. Szerettük a mézeskalácsosnál kapható édességeket. Az nem bolti volt, még akkor ő készítette otthon. Volt kakasos nyalóka, kókusz rúd, törökméz, diós égetett cukor. A lányok kaptak játékot, lufit és vattacukrot.

Volt olyan búcsú, hogy hullott a nyakunkba az eső a sátorról, de akkor is mentünk, menni kellett.

Késő estig ott voltunk. Mi csak erre az egy helyre jártunk.

Nagy ünnep volt a Pátfalvi búcsú, javaslom a helyi értéktárba.

Makó, 2017. április 21.

Ferencsik Imréné
Makó

3.A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

A fényképeket Vargáné Nagyfalusi Ilona készítette.

A templomról készült képeslapok apátfalvi lakosok adományai, Vargánénál vannak.